

Intervencions per apropar família i escola quan la relació és difícil

Joana Alegret

Psiquiatra jubilada i consultora

Manel Gener

Psicopedagog jubilat, EAP de Granollers

Rebut: 30.08.22 – **Acceptat:** 23.10.22

DOI: <https://doi.org/10.32093/ambits.vi57.50468>

“De més enllà del record tu portes.

De més enllà de l’oblit, aquests llampecs”

G. Ungaretti

“Tot obstacle és alhora una oportunitat”

N. Machiavelli

Resum

Intervencions per apropar família i escola quan la relació és difícil

Aquest article, que està escrit fruit d’una conversa, intenta explicar, des de l’experiència professional dels dos autors, com s’han plantejat la relació entre els docents i les famílies quan han sorgit situacions de preocupació en el procés educatiu dels seus alumnes/fills. En el seu anàlisi de la situació creada, els autors miren de trobar una lectura del que ha passat que els permeti una intervenció de canvi. Entenen que la definició de la relació entre docents i família pot afectar amb més o menys intensitat el comportament de l’alumne/fill. Intenten posar les bases d’un model d’intervenció que han descrit com a “Intervenció Conjuntiva”. Es tracta d’una mediació quan hi ha excés de conflicte o distància entre escola i família. Amb aquesta idea es posa especial èmfasi en la necessitat d’un bon Treball de la Xarxa Professional que actua al voltant de l’atenció dels infants i joves.

Paraules clau: Relació escola-família, registre emocional, intervenció de canvi, mediació, treball en xarxa.

Abstract

Interventions to bring family and school closer when the relationship is difficult

This article, written as a result of a conversation, explains how the authors perceive the relationship between teachers and families when worries arise in the educational process of the students. From their analysis of the situation, the authors look for an interpretation of the problem that allows them to initiate an intervention. They share the idea that the definition of the situation between teachers and families may affect with different intensity the students’ behaviour. They lay the groundwork for an intervention model called “Conjunctive Intervention”. This is mediation when there is too much conflict or distance between school and family. It is emphasized that a good professional working network is necessary, centred around the care of children and teens.

Keywords: School-family relationship, emotional field, changing intervention, mediation, networking.

En un moment on estem aclaparats per la violència a gran escala, podem ser-ne impermeables? No sembla fàcil. Cadascú de nosaltres respon a aquest impacte amb actituds diverses i específiques.

La nostra és aportar un gra de sorra al present, massa ple de forces destructives i de confrontacions. Segons la nostra experiència professional, un dels molts conflictes visibles és el que rau en la relació entre alguns docents i algunes famílies. Fa anys, amb un company, vam escriure per a ÀMBITS un article genèric sobre la relació entre escola i família (Alegret, Domingo, 2003). Des del nostre racó de feina no ens és possible intervenir a nivell sociològic. Però a nivell més acotat, a nivell de cada situació concreta que ens interpel·la com a professionals, potser sí.

És per això que us proposem compartir una manera d'afrontar les desavinences, malentesos i atribucions negatives mútues entre els "actors" esmentats. De l'arrel d'aquests conflictes els psicoanalistes en diuen *projeccions*. És el mecanisme de defensa mitjançant el qual dipositem allò que ens espanta en l'altre, i així ens ho traiem de sobre. Trist però humà. Quan això succeeix entre mestres i pares pot afectar de manera més o menys visible els infants i els joves que estan enmig d'un conflicte de lleialtats. I penso que en la nostra tasca hi ha possibilitats de sanejar, de reparar i de reconduir les energies emergents cap a una situació d'entesa i col·laboració. En podem dir una mediació. Una meta alhora humil i potent.

El diàleg següent en parla. Si serveix a algun lector, ni que sigui a un, ens sentirem compensats pel temps emprat en construir-lo.

Diàleg entre Joana Alegret i Manel Gener

Manel Gener: Comencem aquesta conversa. Ens hem proposat explicar algunes coses de la nostra col·laboració aquests darrers mesos. Cadascun de nosaltres hem portat a terme la nostra trajectòria professional des de diferents espais i també des de diferents possibilitats d'intervenció. Tu, com a psiquiatra infanto-juvenil, gairebé sempre des d'un centre de salut mental infanto-juvenil (CSMIJ), i jo com a psicopedagog des d'un equip d'assessorament psicopedagògic (EAP).

El nostre propòsit és explicar què és això de la Intervenció Conjuntiva; segurament, però, podrem també compartir idees, des de la mirada sistèmic-relacional, al voltant de la necessitat del Treball en Xarxa que és imprescindible per a afrontar les situacions de dificultat que trobem en el nostre àmbit de treball. I aquí és on volia fer una primera parada; et plantejo una qüestió:

La nostra feina es caracteritza pel fet de rebre demandes d'intervenció a partir de situacions que afecten infants/alumnes que es troben en dificultats en el seu procés de desenvolupament, aprenentatge i/o socialització. En el meu cas, quasi sempre la persona que em demana és el docent del centre educatiu. Em va preocupar des d'un primer moment com els ensenyants se'm dirigien per explicar la seva demanda. I em va venir al

cap ben aviat la idea que aquella persona se sentia afectada per la situació del seu alumne, però que li costava reconèixer aquesta “afectació”. Era com si separés el seu vessant personal del professional. No era fàcil fer que el docent acceptés que jo li assenyalés aquesta doble dimensió, i tampoc no ho era que, en la nostra conversa, tenir present el seu nivell de resposta emocional.

Hi havia una altra circumstància que em preocupava: sovint escoltava diferents famílies manifestar que se sentien molt confrontades quan anaven a parlar amb el docent del seu fill, atès que havien aparegut dificultats en la seva escolarització.

Fixa't: les dues qüestions que et plantejo tenen com a comú denominador un malestar que té a veure amb l'aspecte relacional. El docent se sentia “afectat” personalment per la seva relació amb l'alumne, i els pares, en la seva relació amb els docents, se sentien “qüestionats en la seva funció parental”.

Tot això va fer plantejar-me que havia de tenir present dues qüestions a l'hora de pensar en la meua intervenció com a assessor psicopedagògic (Selvini, M. I altres. 1987):

- La manera d'atendre al docent en la seva demanda havia de contemplar la incidència emocional en ell, que determinava les possibilitats d'aconseguir el canvi. Per tant, calia pensar en una estratègia que possibilités que el docent, i jo al seu costat, acceptéssim que la situació ens generava unes emocions que calia conscienciar, i atès que això ens “humanitzava”, podria significar situar-nos en una posició per poder “demanar ajuda a la família” per tal de millorar la situació que ens preocupava.
- Calia pensar molt bé quins passos s'havien de seguir per establir un diàleg amb la família, des de l'escola, que aconseguissin l'objectiu que tots sabíem que volíem: la col·laboració entre els uns i els altres.

Tu creus que amb aquesta primera explicació es pot entendre on jo situaria la manera de procedir per part d'un assessor psicopedagògic, en el seu intent d'afavorir la relació família-escola?

Quina ha estat la teva experiència al respecte i com t'ha portat a reflexionar sobre la manera d'ajudar en la relació família-escola?

Joana Alegret: A la primera pregunta diria que s'entén clarament com t'hi posiciono. Per a mi reflecteixes el fulcre on recolzar el canvi: la relació entre el docent i tu. Només a partir de que aquell se senti entès, acceptat, reconegut, es pot passar a pensar, junts, en la família, i en com recollir-ne el seu estat d'ànim, que mai no és indiferent. Avui dia es podria usar aquesta terminologia: el docent i tu sou el punt de partida per a, plegats, mentalitzar els pares, o sigui imaginar el que mentalment els està influïnt en el seu comportament, a fi de trobar sortides també mentalitzades per al problema del fill/alumne.

La segona pregunta em comporta recordar els meus anys de formació. Vaig aprendre una manera de treballar avançada pel moment en què estàvem al país: els darrers anys del franquisme.

Provaré de ser breu, Manel. Es tractava d'acostar-nos sense prejudicis, ni rebuigs, a qui ens demanava quelcom per la seva criatura. Això afavoria que aquesta fos mirada amb ulls més benèvols o més ajustats al que es precisava. L'enfocament procedia de la Psiquiatria de Sector iniciada a un barri de París per professionals pioners (Levobici, Diatkine...). Era un inici del que posteriorment s'ha anomenat "salut mental comunitària", una proximitat que acostava la família i els seus àmbits a la nostra resposta. La doctora Roser Pérez-Simó ens ensenyà a convocar els docents sempre que calgués. Per això crec que obríem camí, i fins i tot en alguns aspectes les nostres pràctiques eren més avançades que les de París. No va ser casual, crec, que una de les germanes de la Roser fos mestra. Sempre que ha esdevingut necessari he introduït l'escola en el meu treball clínic.

La part més complicada del meu ofici es va plantejar quan "el client", és a dir, qui volia consultar, no era ni la família ni el menor. Venien obligats. Darrere d'aquesta conducta podies fer hipòtesis sobre els diversos afectes: submissió, temor, enuig, decepció, ganes de que algú més fes de tercer, arbitrés..., havent-hi una atribució mútua entre família i centre docent de que "és l'altre" qui té la responsabilitat del que passa. La complicació no venia de la psicopatologia de l'alumne, sinó d'un doble missatge dels que assistien a la trobada: *"Som aquí però no comptin amb nosaltres. L'escola ens ha dit que vinguéssim."*

Què podia fer? En un cas, atès el 1993, tant els pares com el noi mantenien un silenci que em confongué. El problema eren trastorns de conducta del noi, que la família anomenava *"exageracions de l'escola"*. La cosa havia derivat en una denúncia dels pares a Inspecció per la prohibició d'assistir a les colònies del noi, que tenia 14 anys, i eren les seves darreres colònies, ja que estava a 8è d'EGB.

Vaig trobar com a única sortida convocar plegats els pares i l'escola. Els detalls de la reunió estan explicats en un article a la revista Mosaico (Alegret, 2002). També en un altre de "Sistemas Familiares" (Alegret, 2010). L'efecte de la trobada em representà una sorpresa, una trobada casual, una serendipia. Sense haver vist mai el noi, exceptuant una petita estona a la primera rebuda, la seva conducta va millorar de forma ràpida i consistent. La mare, portaveu de la parella parental, va concloure la trobada amb l'escola amb la frase: *"He vist que el nostre fill juga amb nosaltres, ara ja tinc clar que hem d'anar plegats amb vostès"*. Poca broma.

Després d'aquesta experiència he repetit la trobada: sempre que el motiu de consulta eren trastorns disruptius o problemes regressius puntuals dels fills, la primera pregunta que em feia era com estava la relació entre l'escola i la família. En cas de conflicte o distància excessiva, obria la intervenció amb la reunió d'adults abans esmentada. Després podia anar seguida d'una altra etapa més pròpia del CSMIJ: avaluació, diagnosi, proposta terapèutica. O no.

Aquesta apertura que he explicat ha estat repetida per mi en quasi cinquanta casos i en diferents llocs. Lamento ara no haver recollit amb detall les característiques dels actors: alumne, família, centre docent. Hagués constituït un recull interessant a oferir a planificadors i formadors. La mediació entre família i escola encara està en bolquers, crec. És el nostre motiu de fer pinya, no et sembla?

Manel, què acostumaves a fer segons la teva experiència com a EAP quan això passava? Què aconsellaries de cara a la formació del professorat o al reciclatge dels psicopedagogs o orientadors?

Manel Gener: Pel que fa a la teva primera pregunta, Joana, et puc respondre el que vaig anar construint com a model d'intervenció, contrastant la forma d'actuar amb d'altres companys i companyes dels EAP (del meu propi i també d'altres EAP, amb qui teníem relació). (Gener, M. 1.998)

Com et deia a la meua primera intervenció, aviat vaig entendre que el nus que definia el que passava entre els docents i la família era com se sentien davant la conducta que manifestava el fill/alumne tant a nivell relacional com d'adquisició dels aprenentatges. Per tant es tractava de veure com la trobada entre ambdós actors podia esdevenir el més còmode possible. Evidentment hi havia una part de la intervenció que es portava a terme quan hi havia la demanda a sobre la taula i prou, amb un component preventiu necessari de cara a poder ser el més operatiu possible, i també em trobava en situacions en que la intervenció havia de ser quan el "conflicte relacional" entre docents i família era evident. En amb dues situacions jo treballava a partir d'un principi, que pot sonar molt elemental, però que sovint no es té en compte: La responsabilitat de l'acció dels dos elements que es troben l'un davant de l'altre, és ben diferent quan escola i família han de tractar aspectes relacionats amb els seus alumnes/fills. I aquesta diferència té a veure amb la definició del rol de cadascú: en comú tenen la finalitat d'haver "d'educar" el fill/alumne, però la diferència rau en la posició des d'on ho fan. Perquè dic això? El docent és un professional i fa la feina havent acreditat una formació i cobrant un sou per fer-ho. Per tant crec que al docent li podem demanar una sèrie de requisits, quan a la família es fa més "difícil" fer-ho. Podem entendre el docent com un professional de canvi, i com a tal el podem pensar com algú que pot intervenir sobre ell mateix per potenciar aquest canvi. Arribats a aquí tiro del principi tan conegut que diu: si tu vols que algú canviï en relació a tu, mira què pots fer tu per canviar en relació a ell, enlloc que l'altre ho faci perquè tu ho desitges...m'explico, oi?).

En aquest punt i a partir d'aquesta idea implícita, que algun cop calia explicitar, era quan proposava la necessitat d'abordar l'entrevista amb la família (Vilana, R., Gener, M. 2000) "intentant posar el focus de la "dificultat" manifesta sobre el docent. És a dir, els demanava que miréssim de no definir la relació amb els pares a partir de tots els "problemes" que el fill/alumne tenia a l'escola. La idea era presentar-nos davant els pares explicitant quines eren les dificultats que teníem al centre per desenvolupar la

nostra funció educativa. I a partir d'aquí poder *demanar ajuda* als pares, entenent-los com a veritables “especialistes” sobre el seu fill.

Aquesta idea, clara i aparentment senzilla, requeria d'un treball previ amb el docent que ens havia demanat la intervenció. I no sempre era fàcil. L'experiència, que igual que tu malauradament no vaig anar registrant, va demostrar-me que quan aconseguia la complicitat del docent en els termes que comentava, la relació amb la família podia fluir molt millor i les possibilitats de treballar pel canvi que tots desitjàvem augmentaven. Quina pena no haver buscat la significació estadística del model.

En les situacions en les que el conflicte era més obert i per tant s'havia evidenciat una dificultat en la relació escola-família, el model també ens permetia reconduir la situació, ja que com es pot entendre, implicava un canvi substancial en la definició de la relació i per tant en la posició de l'escola. En aquestes situacions el treball amb els docents era una mica més complex, ja que calia ser molt empàtic i curós amb ells. Aquí també haig de dir que en ocasions poder comptar amb un professional extern al sistema educatiu, com podia ser un treballador social dels equips municipals, o un psicòleg d'un CSMIJ o un CDIAP, podia ser de gran ajuda per redreçar la situació...

A la segona pregunta que em fas, sobre què aconsellaria de cara a la formació del professorat o al reciclatge dels psicopedagogs o orientadors, et diria amb molt convenciment que crec que es fa necessari treballar un tema que, els que ens hem format en el model sistèmic-relacional, hem pogut evidenciar com a bàsic: Em refereixo a intentar entendre què és el que passa quan dues parts es relacionen. Té a veure molt amb el que t'he contestat en la primera part d'aquesta resposta.

Normalment els professionals rebem formació en protocols, tècniques, etc..., però rebem poca formació sobre què és el que hem de fer amb nosaltres mateixos i amb els altres, en termes de relació i comunicació, a l'hora de donar resposta a qualsevol situació que ens aparegui al davant.

Som professionals de canvi? Sí, ho som! (Cirillo, S. 1994). I com a gestors de canvi, primer ens hem de mirar a nosaltres mateixos. Aquest és un tema complicat, doncs cadascú de nosaltres tenim una identitat associada a una manera d'entendre'ns, que d'entrada ens agradaria no haver de posar en dubte.

Canviar és difícil: ens hi resistim. En qualsevol cas, ens cal pràctica i entrenament. I a més no podem oblidar que de la mateixa manera que nosaltres ens hi resistim, els altres també ho fan. I és llavors quan quedem atrapats en conflictes en els que fins i tot ens capfiquem per demostrar qui es manté més ferm perpetuant posicions, malgrat que afecti a tercers.

Connecto doncs, amb una cosa que deia abans i que penso que és evident: “És relativament fàcil oblidar que no podem controlar la conducta dels altres. Només podem fer-nos càrrec de la nostra”.

Per acabar aquesta intervenció, tan sols dir que ha de ser al voltant de les idees que acabo de posar damunt la taula, que crec que s'haurien d'incloure en una part de la

formació que es proporciona als professionals que treballen en els àmbits relacionats en l'educació i l'atenció a les persones, en aquest cas concret, els infants, els adolescents i les seves famílies.

I ara et voldria fer dues preguntes. Tu estaves en un CSMIJ. Ets psiquiatra. Abans explicaves amb què et vas trobar i quina va ser la raó de provar una manera diferent de procedir davant les situacions que descrivies... Com t'ho feies per aconseguir la participació i possible col·laboració de professionals del sistema educatiu, docents, directius, assessors psicopedagògics? Com intentaves gestionar les probables resistències que podien aparèixer a l'escola però també a la família?

Joana Alegret: La primera pregunta és la clau de volta del nostre fer en xarxa. Jo li dic el Treball en Xarxa Professional (TXP), distingint-lo de la coordinació, que és més general i que es refereix més a la manera de procedir articuladament de dos equips. Provo de resumir-ho. La col·laboració entre professionals d'una zona geogràfica ve afavorida pel fet de compartir un territori comú. En la meva etapa dins del servei públic era lògic pensar que amb els companys d'altres dispositius ens unirien força casos, i que el fruit d'aquella entesa concreta floriria cada primavera.

En general, treballant a la pública, tal entesa era possible amb facilitat, tot i que de vegades apareixia alguna dissonància amb algú. En aquestes situacions, per millorar l'engranatge era aconsellable una trobada presencial. Es tractava de desfer malentesos o prejudicis. En recordo un: *“Als psiquiatres us costa compartir els casos amb els educadors socials”*, vaig sentir a dir a un company. Va ser més fàcil desconstruir-ho en entrevista directa.

Ara, havent treballat un temps en consulta privada, és obvi que la circumstància de compartir territori no hi és present. Però he trobat satisfacció en adequar-me al col·lega, també potser perquè no tenia la saturació que pesa sobre les espatlles dels professionals del sistema públic. He definit *“equip virtual”* com aquell que es congrega per a cada cas específic. Arribar a constituir-lo em comporta un gaudi equivalent a un bon treball clínic directe.

Pel que fa la segona pregunta de com intentava gestionar les probables resistències que podien aparèixer a l'escola però també a la família, crec que és un aprenentatge que es busca durant tota la vida professional. Els conceptes de Neuburger (2003), reprenent Freud, ens serveixen. Diu que en tota demanda hi ha tres components: allò que no va, aquells que pateixen i aquells que es mouen activament en pro d'un canvi. Els primers que ens interpel·len són aquests darrers, que representen l'al·legació o cerca d'una situació diferent. Aliar-se amb ells, sense descuidar la resta, és el primer objectiu. El segon és redefinir la sol·licitud de manera que obri una via d'esperança compartida. El tercer és aconseguir la confiança dels que no són el motor de la sol·licitud. Sluzki diu *“Hem de transformar els pacients en clients.”*

Vegem un exemple: Uns pares demanen consulta a un CSMIJ per trastorns de comportament del seu fill. La iniciativa és de la mare. Venen tots tres, i el noi es mostra reticent a parlar. El pare diu que no van d'acord la seva dona i ell. El noi ho confirma: *“La mare és pesada, i sort que ell m’entén”*. La terapeuta diu que estan en un lloc on poden parlar d'aquest embolic que pel noi suposa estar al mig de la batalla entre les dues persones més significatives del seu entorn. I, si volen, es provarà de posar remei a un desgast que enterboleix la vida de tots tres.

Les resistències, en general, tenen darrere pors amagades de qui les manifesta. Per exemple, por del noi a ser jutjat, por del pare a ser posat en solfa per la seva dona davant d'un tercer, etc. L'art de la intervenció pel canvi es basa en acollir cada persona sense desqualificar ningú.

Hayley (1976) tendeix a donar sempre més pes al conflicte entre obligacions de fidelitat a diversos membres de les organitzacions socials com a factor en l'etiologia i la conservació de comportaments pertorbats. Ho veiem en l'exemple esmentat. Ho podem trobar també quan l'ensenyant i la família no van d'acord. I d'aquí se'n desprèn la utilitat de la mediació entre ells, sense la presència del menor “triangulat”. Us animem a pensar-ho.

Evidentment, hi ha excepcions que són molt difícils de respondre. No podem ignorar segons quin maltractament a partir de certa gravetat i negació (Trepper, Barret, 1989) per part dels cuidadors dels infants.

Altres excepcions les trobem quan no som capaços de modificar segons quines actituds, que rauen en una rigidesa de personalitat que s'organitza fa molt de temps de forma maldestra. Fins i tot en aquestes situacions el que és reprobable és la conducta, no la persona. I haurem de pensar en un company de xarxa per ajudar-nos.

Però si representem el nostre rol amb solidesa, confiança, una bona base formativa i un bon treball de xarxa, només algunes vegades toparem amb els nostres límits. Acceptar-los forma part del realisme necessari per no creure'ns omnipotents.

Et plantejo ara, Manel, per anar acabant, un desafiament que compartim. Les desavinences fortes entre família i escola prefiguren un escenari on no serà fàcil aconseguir el diàleg. Com et prepares per afrontar una entrevista que preveus difícil?

Manel Gener: Vas al moll de l'os, Joana! Si abans plantejava la necessitat de “saber què fer amb nosaltres mateixos” davant una situació que requereix una intervenció de canvi estava començant a donar resposta a la pregunta que em fas.

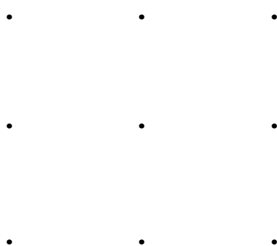
En primer lloc mai no puc oblidar qui soc i quin és el meu paper en el context professional. I no puc oblidar com afecta això el meu estat emocional i a la vegada com afecta el meu posicionament teòric. Evidentment confio en les eines que el model teòric m'ha donat i sota el qual “faig la mirada de les coses”. Però et diria que dono més importància a l'afectació emocional que la situació em provoca. I sense deixar de mantenir uns principis que d'alguna manera em donen seguretat, miro de no aferrar-me

a posicions tancades, que consegüentment barrarien el pas a possibles alternatives. Sovint utilitzo la idea que la “solució” està fora de l’àmbit d’influència que la situació sembla determinar. No sé si m’explico.

És allò de voler resoldre aquest problema:

Uneix aquest 9 punts amb un traç sense aixecar el llapis del paper. (S’entén que per trobar la solució al problema plantejat cal “sortir” del marc delimitat pels 9 punts)

En segon lloc, si estem davant d’una entrevista que es preveu difícil, no puc pensar que estic sol per resoldre el repte, sinó que he de pensar en tots els actors que hi tenen algun paper i mirar de com els puc fer jugar. Aquí és evident que la meua mirada relacional-sistèmica m’ajuda, i molt. Sabem que per tal que una relació flueixi (en aquest cas la relació entre dues parts -o més- molt significatives en la vida d’un fill/alumne), cal que els actors es puguin sentir reconeguts, acceptats i a la vegada interpel·lats a fer quelcom que aportí un canvi vers la situació que ens ha portat aquí. Per tant he après, com deia en un altre moment d’aquesta conversa, a pensar molt bé on dirigir el focus que genera la confusió o el problema que estem vivint. Mai no és útil “acusar” l’altra part i cal saber que es pot fer de manera explícita, però també implícita. Cal saber que un cop hem emès un missatge podem perdre fàcilment el sentit que li volíem donar (ja sabem que els aspectes de relació determinen els de contingut).

Així doncs, hem de ser molt curiosos en com preparem la sessió, com construïm el nostre discurs i el dels professionals que ens acompanyen en la intervenció. I per a mi la millor manera de gestionar això és reconeixent la nostra responsabilitat sobre les coses que passen. En un altre moment deia que calia posar el focus de les dificultats que genera el problema en nosaltres... La idea és preparar el terreny per poder demanar ajuda a l’altra part per tal que col·labori amb nosaltres. M’explico, oi?

He desenvolupat una teoria molt senzilla que ens explica la dificultat que ens ocupa: Jo l’anomeno “un malentès relacional”. És a dir, hi va haver un moment en la nostra relació en el que alguna cosa no va encaixar en la nostra vivència i que ens va “desconnectar” i ens va fer anar per camins diferents fins arribar al conflicte. Per tant em poso en la situació de demanar que fem una feina per trobar el “punt 0”, el punt on

es va produir la fractura. Tot això tenint sempre present que hi ha bona voluntat en totes les parts, és a dir, que la intenció és sempre fer les coses de la millor manera possible.

La idea del malentès l'he viscut sempre com una manera de gestionar els possibles sentiments de culpa, la qual cosa em permet treballar controlant aquesta percepció... Sempre ajuda i permet el diàleg.

Es pot treballar amb una família pensant que no volen el millor pels seus fills?

Si ens trobéssim amb la clara percepció que això és així, que realment el que fan és fer mal volgudament (conscientment o per greu incompetència), llavors hauríem de plantejar-nos un altre context d'intervenció: el pròpiament dit de control.

Joana Alegret: Manel, em serveix molt aquesta resposta. I m'agrada que recordis que hem de tenir una mirada de benevolència i esperança en el canvi. Malgrat que no tot siguin flors i violes, malgrat les excepcions.

Tornem al títol de la nostra conversa, la gestió d'aquelles situacions on l'alumne està responent a la percepció d'una desavinença entre els seus referents més notables, família i escola. Aquesta és una circumstància que nosaltres, tots dos, hem pogut afrontar amb mirada relacional. Si la situació que hem propiciat permet descobrir el "punt 0" del malentès, hem evitat que els afectes i efectes del conflicte es tornin mirades ben poc apreciatives cap als tres participants: el menor, la família i l'escola.

Ens agradaria poder transmetre en petit format, per exemple en un taller, el pas a pas, la metodologia i, si s'escau, la replicació d'aquesta pràctica. Tenim el desig de sembrar la nostra petita llavor, amb el convenciment que ajudaria a que els "llampecs" del poema inicial desapareguin, si el que ve "de més enllà" no els genera. Totes les coses al començament són petites: les persones, els focs, el Big Bang... També els efectes de les discrepàncies entre els subsistemes de pertinença més significatius en la infància. Malgrat que siguin inicials, però, podem estar-hi amatents. I probablement evitar incendis emocionals. Tant de bo que la nostra conversa epistolar en sigui una prevenció!

Referències bibliogràfiques

- Alegret, J., (2002) Cuando los que vienen lo hacen para que otros cejen, *Revista Mosaico*.
- Alegret, J., (2010) Caminos terapéuticos para un adolescente reticente: la intervención conjunta. *Revista Sistemas Familiares Y Otros Sistemas Humanos*. Vol. 26 Núm. 1
- Alegret, J., Domingo, A., (2003) Els lligams entre escola i família, *Àmbits de psicopedagogia: revista catalana de psicopedagogia i educació*, N° 8, pàgs. 8-12
- Cirillo, S. (1994) *El cambio en los contextos no terapéuticos*. Barcelona: Paidós.

- Gener, M. (1.998) El asesor psicopedagógico: un profesional entre contextos. *Revista Mosaico*.
- Hayley, J. (1976) *Terapia para resolver problemas*. Buenos Aires: Amorrortu.
- Neuburger, R. (2003) *L'autre demande: psychanalyse et thérapie familiale*. Paris: Payot
- Selvini, M. y otros. (1987). *El mago sin magia*. Barcelona: Paidós.
- Trepper, T.S., Barret, M.J. (1989) *Systemic treatment of incest: a therapeutic handbook*. New York: Brunner-March
- Vilana, R., Gener, M. (2000) El treball amb famílies, a AAVV *L'assessorament psicopedagògic a Catalunya. Trajectòria dels equips d'assessorament psicopedagògic*. Barcelona: Graó.

Correspondència amb els autors: *Joana Alegret*. E-mail: joanaalegret@hotmail.com. *Manel Gener*. E-mail: mgener@xtec.cat